

A

Pedagógiai Programja
Helyi Tantervek – II.

Jazz-zene
Kötelező tárgy/Jazz-elmélet

Tartalomjegyzék

JAZZ–ELMÉLET.....	4
A jazz–elmélet tanítás feladatai.....	4
Ismertesse meg a tanulóval	4
<i>Fejlessze a tanuló</i>	4
Alapfokú évfolyamok „A” tagozat	4
1. évfolyam „A” tagozat.....	4
Fejlesztési feladatok.....	4
Ajánlott tananyag.....	5
Követelmények	5
<i>Év végi vizsga ajánlott anyaga</i>	5
2. évfolyam „A” tagozat.....	6
Fejlesztési feladatok.....	6
Ajánlott tananyag.....	6
Követelmények	7
<i>Év végi vizsga ajánlott anyaga</i>	7
3. évfolyam „A” tagozat.....	7
Fejlesztési feladatok.....	7
Ajánlott tananyag.....	8
Követelmények	8
<i>Év végi vizsga ajánlott anyaga</i>	8
4. évfolyam „A” tagozat.....	9
Fejlesztési feladatok.....	9
Ajánlott tananyag.....	10
Követelmények	10
<i>Év végi vizsga ajánlott anyaga</i>	10
Alapfokú évfolyamok „B” tagozat.....	10
1. évfolyam „B” tagozat.....	10
Fejlesztési feladatok.....	10
Ajánlott tananyag.....	11
Követelmények	11
<i>Év végi vizsga ajánlott anyaga</i>	11
2. évfolyam „B” tagozat.....	12
Fejlesztési feladatok.....	12
Ajánlott tananyag.....	12
Követelmények	13
<i>Év végi vizsga ajánlott anyaga</i>	13
3. évfolyam „B” tagozat.....	13
Fejlesztési feladatok.....	13
Ajánlott tananyag.....	14
Követelmények	14
<i>Év végi vizsga ajánlott anyaga</i>	14
4. évfolyam „B” tagozat.....	15
Fejlesztési feladatok.....	15
Ajánlott tananyag.....	16
Követelmények	16
<i>Év végi vizsga ajánlott anyaga</i>	16
Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után	16
„A” tagozaton	16
A tanuló ismerje	16
„B” tagozaton	16
A művészeti alapvizsga követelményei	17
A vizsga részei	17
A vizsga tantárgyai és időtartama.....	17

A vizsga tartalma	17
Az írásbeli vizsga	17
A szóbeli vizsga.....	17
Az írásbeli vizsga értékelése.....	18
A szóbeli vizsga értékelése.....	18
A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.....	18

JAZZ–ELMÉLET

A jazz–elmélet a jazz oktatás harmadik évfolyamától belépő elméleti tantárgy, amely az első két évfolyamban oktatott jazz–szolfézs elvégzését feltételezi, illetve elvárja. A tantárgy céljai és feladatai hasonlóak a jazz–szolfézs tantárgyéval.

A jazz–elmélet tanítás feladatai

Ismertesse meg a tanulóval

- a jazz sajátos dallami, harmóniai, ritmikai és formai jelenségeit;
- a jazz kapcsolatát más zenei műfajokkal;
- a rögtönzés belső rendezőelveit;
- a moduláló jazz–sztenderdeket;
- a blues–akkordsorokat, kadenciális akkordsorokat;
- a jazz akkordok fordításait.

Fejlessze a tanuló

- hallását;
- zenei memóriáját;
- muzikalitását, kreativitását, ritmusérzékét;
- előadói készségét, személyiségét, kapcsolatteremtő képességét.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Vertikális és lineáris koncepció a jazzben.
- Pentatónia az afro–amerikai folklórban, a klasszikus jazzben. és a mai stílusokban.
- Diatonikus hangrendszerek; dúr, összhangzatos és melodikus moll.
- A pentatónia és diatónia közti áthidalások; a jazz intonációs sajátosságai: blues–hang, dirty tones stb.
- A diatonikus hangrendszer moduszai – modális skálák, ezek szerepe a jazzben.
- Tonalitás és funkció; fő– és mellékfunkciók a klasszikus zenében és a jazzben.
- A blues mint funkciós váz; bluesforma, blues–periódus.
- Dúr és moll hangsorok 3# és 3b előjegyzésig.
- II–V–I

Akkordtan fejlesztése

- A diatonikus skálák fokaira épülő akkordok – a diatonikus akkordkészlet bevezetése.
- A jazz alap akkordállománya: a jazzben gyakran használatos négyeshangzatok.
- A jazz akkordjelzés–rendje, az akkordjelzések különböző formái, típusai. Szeptim–akkordok jelzés–lehetőségei.

A rögtönzés belső rendezőelvei

- Naturális előadásmód a népzeneben: improvizatív jelleg, ösztönös variálás és rögtönzés a folklórban.
- Az improvizáció fejlődéstörténete; a variatív és improvizatív formák a klasszikus zenében, rögtönzés az afro–amerikai folklórban és a jazz különböző korszakaiban.
- Kadenciális, diatonikus, patternek.
- A jazzimprovizáció másfajta – nem harmóniai – kötöttségei: periódus, motivikus organizáció, tonális centrum, tematikus kapcsolódások, tempó, metrum stb.

Jazz–standardek tonális–funkciós elemzése, a horizontáció bevezetése

- A tonális–funkciós elemzés szükségességének.
- A modulatorikus sztenderdek hangnembváltásai.
- A harmóniak összevonásának technikája – tonális tömbök.
- Egyes akkordok megfelelő skáláinak kikeresése, az improvizációs skálák alkalmazása a gyakorlatban.
- Horizontáció a gyakorlatban: a felvételek közös elemzése, a sztenderdek harmóniameneteinek törvényszerűségei.

A formaérzék fejlesztése

- Blues– és sztenderdformák, ezek elemzése

Ritmusérzék fejlesztése

- Ritmusdiktálás (pl. egy dallam vagy téma ritmusa).

Hallás fejlesztése

- A diatonikus skálák fokaira épülő hármások éneklése, felismerése, leírása.
- Skálák éneklése írása többszöri hallás után.

Zenei olvasás fejlesztése

- Könnyebb szving–gyakorlatok lapról olvasva.
- Háromszólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- Egyszerű témák írása.
- Kiegészítő gyakorlatok írásban, az osztály képzettségétől függően.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata
Mark Levine: Jazz Theory
Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága
John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.
Jerry Coker: Improvising Jazz
Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A tanév során bevezetett jazzelméleti alapfogalmak ismerete; e fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása. A különböző hangrendszerek, skálák, modusok ismerete. Valamennyi tanult harmónia ismerete, írásban való szerkesztése.

Improvizációs játékelvek, a belső kötöttségek ismerete.

Horizontációs készség: egyszerűbb sztenderd jellemző harmóniai részleteinek (II–V–I) horizontálása.

Egyszerűbb ritmikai gyakorlatok, jazz–sztenderdek.

Dallam– és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén.

Egy–két jazzdarab meghallgatása és formai elemzése.

Zenei szakkifejezések az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.

A jazzelmélet–órán tanult anyag feldolgozása a gyakorlatban.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Ismeretlen téma vagy dallam lejegyzése, a hangnem, ütemszám és szerkezet megállapítása után.
- Lapról éneklés, az adott zenei anyag alapján.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Az akkordjelzéses rendszerek újabb fajtái. A jazz–szextakkordok jelzés–lehetőségei.
- A szerkezetileg állandó összetett jazzakkordok (dúr és moll 69, 76, b10) bevezetése.
- A törzsakkordok és az összetett jazzakkordok funkciós jellege.
- Improvizációs rendezőelvek a modern jazzben; harmóniasoron és funkciós vázon alapuló rögtönzéstechika.
- Alterált és kromatikus patternek.
- A jazz–improvizáció másfajta – nem harmóniai – kötöttségei: periódus, motivikus organizáció, tonális centrum, tematikus kapcsolódások, tempó, metrum stb.
- A modulatorikus sztenderdek hangnemváltásai.
- Egyes akkordok megfelelő skáláinak kikeresése, az improvizációs skálák alkalmazása a gyakorlatban.
- Horizontáció a gyakorlatban: a felvételek közös elemzése, a sztenderdek harmóniameneteinek törvényszerűségei.
- Dúr és moll hangsorok 7# és 7b előjegyzésig.
- Moll II–V–I, harmóniai patternek (turnback).

A formaérzék fejlesztése

- Formai elemzések; szimmetrikus és aszimmetrikus formák. Jellegzetes formák részletes elemzése.
- Speciális blues– és sztenderdformák.

Ritmusérzék fejlesztése

- Többszólamú ritmusok játszása, függetlenítési gyakorlatok.
- Frazírozási gyakorlatok.
- Ritmusdiktálás (pl. egy dallam vagy téma ritmusa).

Hallás fejlesztése

- Egyszerűbb jazzakkordok éneklése, leírása.
- A diatonikus skálák fokaira épülő hármások és négyesek, ezek éneklése, leírása.
- Könnyebb funkciós elemzések az egyszerűbb sztenderdekben hallás után.
- Skálák éneklése és írása többszöri hallás után.

Zenei olvasás fejlesztése

- Könnyebb szving–gyakorlatok lapról olvasva.
- Háromszólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- Egyszerű témák írása.
- Kiegészítő gyakorlatok írásban, az osztály képzettségétől függően.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata

Mark Levine: Jazz Theory

Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága

John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.

Jerry Coker: Improvising Jazz

Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A tanév során bevezetett jazzelméleti alapfogalmak ismerete; e fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása. A különböző hangrendszerek, skálák, moduszok alapos tudása a gyakorlatban is (felismerés hallás után a tanuló fő hangszerén, és írásban való szerkesztés).

Valamennyi tanult harmónia (hármások, négyesek, jazz–szextakkordok, összetett jazzakkordok) felismerése és írásban való szerkesztése.

Improvizációs játékelvek, a belső kötöttségek ismerete. Horizontációs készség: egy – a vizsgán vagy összefoglalón kijelölt – egyszerűbb sztenderd horizontálása.

Egyszerűbb ritmikai gyakorlatok.

Az eddigieknél bonyolultabb formájú és kidolgozású jazzdarabok, jazz–sztenderdek.

12 ütemes dúr blues–téma éneklése.

3–4 jazz–darab meghallgatása és formai elemzése.

Lapról éneklés, az adott zenei anyag alapján.

Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.

A jazzelmélet–órán tanult anyag feldolgozása a gyakorlatban.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Ismeretlen dallam lejegyzése, a hangnem, ütemszám és szerkezet megállapítása után.

– Jazz–sztenderd elemzése formai és harmóniai szempontból.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Nem állandó szerkezetű összetett jazzakkordok
- Törzsakkordok és harmonikus felépítmény
- Az akkordok színező hangjai: diatonikus akkordok diatonikus, színező hangjai
- Az akkordok felrakási lehetőségei: szűk fekvés
- A legfontosabb négyeshangzatok, jazz–szextakkordok és összetett akkordok megfordításai
- Az akkordkötési elvek érvényesülése a jazz gyakorlatában
- A tercépítkezésű harmóniák teljes állományának áttekintése
- Egyszerűbb harmonizációjú sztenderdek horizontálása
- A jazz–melodika kialakulása
- A különböző jazz–stílusok dallamvilága
- A különböző korszakok improvizációs stílusainak elemzése dallami szempontból
- Formai lehetőségek a különböző jazz–stílusokban
- Klasszikus jazz–témák, jazz–sztenderdek
- Egyszerűbb előadási formasztemák elemzése
- A beat, a jazz alaplüktetés–értéke
- A pulzálás szerepe a jazzritmikában
- A beat kettes és hármas osztása, hangsúlyozási technika, szinkópák
- A beat és off beat viszonya a jazzritmikában: a ritmusélmény meghatározó szerepe
- Off beat és szinkópa, off beat és frazírozás
- A jazzfracírozás főbb sajátosságai
- Az európai lejegyzési rendszer és a jazz ritmikája közötti ellentétek
- Hullámzás és lebegés a pulzálásban: a drive és a relax fogalma a jazz–előadásban.
- Alaplüktetés és double time.
- Páros és páratlan ütemnemek
- A jazz jellegzetes tempói

A formaérzék fejlesztése

- Egyszerűbb formák elemzése.

A ritmusérzék fejlesztése

- Egy külön kiemelt hangszer ritmusának leírása.
- Memóriafejlesztő ritmusképletek, visszhangjáték.

Hallás fejlesztése

- A tercépítkezésű négyeshangzatok éneklése, írása
- Skálák éneklése és írása hallás után
- Akkordfordítások meghallgatása

Olvasás fejlesztése

- Egyszerűbb szving–gyakorlatok lapról olvasása
- Négyeszólamú akkordsorok olvasása hangzókkal

Zenei írás fejlesztése

- A tanult harmóniak és skálák írása
- Egyszerűbb sztenderd–témák lejegyzése

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Improvizációs gyakorlatok egy adott négyütemes harmóniasorra énekelve.
- Felelgetős ritmus–improvizáció.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata
Mark Levine: Jazz Theory
Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága
John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.
Jerry Coker: Improvising Jazz
Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A III. évfolyam tananyagában szereplő jazzelméleti alapfogalmak alapos ismerete. A fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A tanult jazzakkordok ismerete, írásban való szerkesztése.

A jazzritmika alapvető jelenségeinek ismerete.

Egyszerűbb harmonizációjú sztenderd horizontálása.

Differenciáltabb ritmikai gyakorlatok.

Egyszerűbb jazz–sztenderdek felvételről.

A jazz akkordfordítási technikájának alapjai.

A tercépítkezésű négyeshangzat–készlet, ezek fordításai.

A jazz négyeshangzat–állománya, fordítás–technikája.

A tanuló biztosan ismerje fel az egyszerű, tipikus periódusokat és formai szerkezeteket.

Le tudjon írni öt–hat ismétlés után jazzes dallammotívumokat.

Ismerje fel a jazz alap–akkordállományát, a hármas– és négyeshangzat–készletet, az összes tanult skálát.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Ismeretlen dallam lejegyzése, a hangnem, ütemmutató és szerkezet megállapítása után.
- Mintegy 3–4 sztenderd téma. Dallam és ritmus leírása, lapról olvasása a zenei anyagnak megfelelően.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- A nóna, undecima és tredecima akkordok rendszerezése a diatonikus hangrendszerben
- Törzsakkordok és harmonikus felépítmény.
- Az akkordok színező hangjai: diatonikus akkordok alterált színező hangjai; alterált akkordok színező hangjai.
- Az akkordok felrakási lehetőségei: tág fekvés.
- Bizonyos akkordhangok kihagyása, mások duplázása (eltérő regiszterben), idegen hangok beépülése az akkordba: a jazz akkordfordítási technikája.
- Az akkordkötési elvek érvényesülése a jazz gyakorlatában.
- A hagyományos blokkakkord–szerkesztés elvei.
- A nem tercépítkezéssű harmóniak és szerkezeti lehetőségek bevezetése: kvart- és szekundmodellek, szerkezetileg összetett hangzatok.
- Az improvizációs skálaállomány kiterjesztése: distancia–skálák, speciális skálamodellek (1–2, 2–1).
- Moll II–V–I. A különböző moll jellegű improvizációs skálák alkalmazása a gyakorlatban.
- Modern kompozíciók formai elemzése.
- Egyszerűbb arrangement–ok elemzése.
- Aszimmetrikus hangsúlyok, átkötött hangok, szinkópák.
- Poliritmika: bonyolultabb ritmusképletek és újabb lüktetésérték (8/8) bevezetése.
- Bonyolultabb metrumok, aszimmetrikus struktúrák, polimetria a jazzben.
- A transzkripció jelentősége.
- Az elemzés főbb szempontjai: ritmus, melódia, harmóniai készlet, tonalitás, modulatorikus folyamatok, improvizációs skálarendszer, frazírozás, a ritmus–szekcióval való összhang stb.
- Új skálák és skálamodellek mind a 12 hangról.
- A jazz alapvető akkordállománya, fordítás–technikája.

A formaérzék fejlesztése

- Speciális formák elemzése és formai vázak szerkesztése

A ritmusérzék fejlesztése

- Többszólamú, szólamonként eltérő ritmusú motívumok ritmusának leírása
- Memóriafejlesztő ritmusképletek, visszhangjáték

Hallás fejlesztése

- A teljes négyeshangzat–készlet éneklése, írása
- A leggyakoribb alterált akkordok meghallgatása
- Skálák éneklése és írása hallás után
- Akkordfordítások meghallgatása
- Distancia–skálák és speciális skálamodellek meghallása
- Moll blues–akkordsorok éneklése négy szólamban

Zenei olvasás fejlesztése

- Nehezebb szving–gyakorlatok lapról olvasása
- Négyzólamú akkordsorok olvasása hangzókkal

Zenei írás fejlesztése

- A tanult harmóniak és skálák írása
- Sztenderd–témák lejegyzése, funkciójelző basszussal.

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Improvizációs gyakorlatok egy adott harmóniasorra énekelve.
- Egyszerű ritmus–improvizációs gyakorlatok (adott ritmus motívum továbbfejlesztése, folytatása, felhívás–válasz).

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata
Mark Levine: Jazz Theory
Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága
John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.
Jerry Coker: Improvising Jazz
Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A III. és IV. évfolyam tananyagában szereplő jazzelméleti alapfogalmak alapos ismerete, a fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A jazz teljes akkordállományának ismerete, írásban való szerkesztése.

Az alap–akkordállomány hallás utáni felismerése.

A fontosabb alterációs lehetőségek ismerete.

A jazzritmika alapvető jelenségeinek ismerete.

Bonyolultabb jazz–sztenderdek felvételről; a teljes négyeshangzat–készlet.

Jazz–szextakkordok, összetett akkordok, ezek fordításai.

A jazz gyakorlatában sűrűn előforduló alterációk és alterált hangzatok.

Új skálák és skálamodellek.

Mintegy 5–6 sztenderd–téma, funkciói, funkciójelző hangjai.

A tanuló tudjon leírni nyolc–tíz hallás után legalább 8 ütemes, egyszerű dallam– és ritmusmotívumokat.

Ismerje fel a jazz alap–akkordállományát, a hármas– és négyeshangzat–készletet, az összes tanult skálát.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Ismeretlen dallam lejegyzése, a hangnem, ütemszám és szerkezet megállapítása után.
- Egy modern jazzkompozíció önálló elemzése, horizontálása.
- Egy–két, a vizsgára készített transzkripció önálló elemzése
- Dallam és ritmus lapról olvasása a zenei anyagnak megfelelően.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat 1. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Vertikális és lineáris koncepció a jazzben.
  - Pentatónia az afro–amerikai folklórban, a klasszikus jazzben és a mai stílusokban.
  - Diatonikus hangrendszerek; dúr, összhangzatos és melodikus moll.
  - A pentatónia és diatónia közti áthidalások; a jazz intonációs sajátosságai: blues–hang, dirty tones stb.
  - A diatonikus hangrendszer moduszai – modális skálák, ezek szerepe a jazzben.
  - Tonalitás és funkció; fő– és mellékfunkciók a klasszikus zenében és a jazzben.
  - A blues mint funkciós váz; bluesforma, blues–periódus.
  - A diatonikus skálák fokaira épülő akkordok – a diatonikus akkordkészlet bevezetése.
  - A jazz alap akkordállománya: a jazzben gyakran használatos négyeshangzatok.
  - A jazz akkordjelzés rendje, az akkordjelzések különböző formái, típusai.
  - A szeptimakkordok jelzés–lehetőségei.
  - Naturális előadásmód a népzeneben: improvizatív jelleg, ösztönös variálás és rögtönzés a folklórban.
  - Az improvizáció fejlődéstörténete; a variatív és improvizatív formák a klasszikus zenében, rögtönzés – az afro–amerikai folklórban és a jazz különböző korszakaiban.
  - Kadenciális, diatonikus patternek.
  - A tonális–funkciós elemzés szükségszerűsége.
  - A harmóniak összevonásának technikája – tonális tömbök.
  - Horizontáció a gyakorlatban: a felvételek közös elemzése, a sztenderdek harmóniameneteinek törvényszerűségei.
- Dúr és moll hangsorok 7# és 7b előjegyzésig.

A formaérzék fejlesztése

- Blues– és sztenderdformák, ezek elemzése

Ritmusérzék fejlesztése

- Adott dallamhoz ritmusrögtönzés. Ritmusdiktálás (pl. egy dallam vagy téma ritmusa).

Hallás fejlesztése

- A diatonikus skálák fokaira épülő hármások és ezek éneklése, játszása, leírása.
- Könnyebb funkciós elemzések az egyszerűbb sztenderdekben, hallás után.
- Skálák éneklése és írása többszöri hallás után.

Zenei olvasás fejlesztése

- Könnyebb szving–gyakorlatok lapról olvasva.
- Háromszólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- Egyszerű témák írása.

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Visszhangjáték dallamokkal, adott harmóniasorra.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata
Mark Levine: Jazz Theory
Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága
John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.
Jerry Coker: Improvising Jazz
Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A tanév során bevezetett jazzelméleti alapfogalmak ismerete; e fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása. A különböző hangrendszerek, skálák, moduszok alapos tudása a gyakorlatban is (felismerés hallás után, a tanuló fő hangszerén és írásban való szerkesztés). Improvizációs játékelvek, a belső kötöttségek ismerete. Horizontációs készség: egy – a vizsgán vagy összefoglalón kijelölt – egyszerűbb sztenderd jellemző harmónia–részleteinek (II–V–I) horizontálása. Egyszerűbb ritmikai gyakorlatok. Jazz–sztenderdek.
12 ütemes bluestéma éneklése
3–4 jazz–darab meghallgatása és formai elemzése.
Ismeretlen téma vagy dallam lejegyzése, a hangnem, ütemmutató és szerkezet megállapítása után.
Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.
– A jazzelmélet órán tanult anyag feldolgozása a gyakorlatban.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Lapról éneklés az adott zenei anyag alapján.
- Dallam– és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén
- Valamennyi tanult harmónia (hármások, négyesek) felismerése, kiéneklése bontva és írásban való szerkesztése.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Az akkordjelzéses rendszerek újabb fajtái. A jazz–szextakkordok jelzés lehetőségei.
- A szerkezetileg állandó összetett jazzakkordok (dúr és moll 69, 76, b10) bevezetése.
- A törzsakkordok és az összetett jazzakkordok funkciós jellege.
- Improvizációs rendezőelvek a modern jazzben; harmóniasoron és funkciós vázon alapuló rögtönzéstechika.
- Alterált és kromatikus patternek.
- A jazzimprovizáció másfajta – nem harmóniai kötöttségei: periódus, motivikus organizáció, tonális centrum, tematikus kapcsolódások, tempó, metrum stb.
- A modulatorikus sztenderdek hangnemváltásai.
- Egyes akkordok megfelelő skáláinak kikeresése, az improvizációs skálák alkalmazása a gyakorlatban.
- Horizontáció a gyakorlatban: a felvételek közös elemzése, a sztenderdek harmóniameneteinek törvényszerűségei.
- A dúr, az összhangzatos és a melodikus moll fokaira épülő hármasok és négyesek.
- Moll II–V–I, harmóniai patternek (turnback)
- Hármas– és négyeshangzatok a diatonikus skálák fokain (a moll skálák fokain is).

A formaérzék fejlesztése

- Formai elemzések; szimmetrikus és aszimmetrikus formák
- Jellegzetes formák részletes elemzése
- Speciális blues– és sztenderdformák

Ritmusérzék fejlesztése

- Adott dallamhoz ritmuskomponálás vagy –rögtönzés
- Többszólamú ritmusok játszása, függetlenítési gyakorlatok
- Frazírozási gyakorlatok
- Ritmusdiktálás (pl. egy dallam vagy téma ritmusa)

Hallás fejlesztése

- Egyszerűbb jazzakkordok éneklése játszása, leírása.
- A diatonikus skálák fokaira épülő hármasok és négyesek, ezek éneklése, játszása, leírása.
- Egyszerű hangnemi kitérési témák éneklése.
- Könnyebb funkciós elemzések az egyszerűbb sztenderdekben, hallás után.
- Skálák éneklése és írása többszöri hallás után.

Zenei olvasás fejlesztése

- Könnyebb szving–gyakorlatok lapról olvasva.
- Három–négyzólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- Egyszerű hangnemi kitérési témák írása.
- Kiegészítő gyakorlatok írásban, az osztály képzettségétől függően.

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Változatos improvizációs gyakorlatok egy adott témára vagy harmóniasorra.

Ajánlott tananyag

- Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata
Mark Levine: Jazz Theory
Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága
John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.
Jerry Coker: Improvising Jazz
Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A tanév során bevezetett jazzelméleti alapfogalmak ismerete; e fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása. A különböző hangrendszerek, skálák, moduszok alapos tudása a gyakorlatban is (felismerés hallás után, a tanuló fő hangszerén és írásban való szerkesztés).

Valamennyi tanult harmónia (hármások, négyesek, jazz–szextakkordok, összetett jazzakkordok) felismerése, kiéneklése bontva és írásban való szerkesztése.

Improvizációs játékelvek, a belső kötöttségek alapos ismerete.

Differenciáltabb ritmikai gyakorlatok.

Az eddigieknél bonyolultabb formájú és kidolgozású jazz–darabok. Jazz–sztenderdek.

12 ütemes moll blues–téma éneklése.

Változatos improvizációs készség fejlesztése.

6–8 jazzdarab meghallgatása és formai elemzése.

Ismeretlen téma vagy dallam lejegyzése, a hangnem, ütemmutató és szerkezet megállapítása után.

Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.

A jazzelmélet órán tanult anyag feldolgozása a gyakorlatban.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Lapról éneklés, az adott zenei anyag alapján.
- Dallam– és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén.
- Egy – a vizsgán vagy összefoglalón kijelölt – egyszerűbb modulatorikus sztenderd horizontálása.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Nem állandó szerkezetű összetett jazzakkordok.
- Törzsakkordok és harmonikus felépítmény.
- Az akkordok színező hangjai: diatonikus akkordok diatonikus, színező hangjai.
- Az akkordok felrakási lehetőségei: szűk fekvés.
- A legfontosabb négyeshangzatok, jazz–szextakkordok és összetett akkordok megfordításai.
- Az akkordkötési elvek érvényesülése a jazz gyakorlatában.
- A hagyományos blokkakkord–szerkesztés elvei.
- A tercépítkezésű harmóniak teljes állományának áttekintése.
- Egyszerűbb harmonizációjú sztenderdek horizontálása.
- A különböző jazz–stílusok dallamvilága.
- A különböző korszakok improvizációs stílusainak elemzése dallami szempontból.
- Formai lehetőségek a különböző jazz–stílusokban.
- Klasszikus jazz–témák, jazz–sztenderdek formai elemzése.
- Egyszerűbb előadási formszémák elemzése.
- A beat, a jazz alapülkötés–értéke.
- A pulzálás szerepe a jazzritmikában.
- A beat kettes és hármasszósítása, hangsúlyozási technika, szinkópák.
- A beat és off beat viszonya a jazzritmikában: a ritmusélmény meghatározó szerepe. Off beat és szinkópa, off beat és frazírozás. A jazzfrazírozás főbb sajátosságai.
- Az európai lejegyzési rendszer és a jazz ritmikája közötti ellentétek.
- Hullámzás és lebegés a pulzálásban: a drive és a relax fogalma a jazzelő–adásban.
- Alapülkötés és double time.
- Páros és páratlan ütemnemek. A jazz jellegzetes tempói.

A formaérvék fejlesztése

- Egyszerűbb formák elemzése.

A ritmusérvék fejlesztése

- Egy külön kiemelt hangszer ritmusának leírása.
- Memóriafejlesztő ritmusképletek, visszhangjáték.

Hallás fejlesztése

A tercépítkezésű négyeshangzat–készlet éneklése, írása.

- Skálák éneklése és írása hallás után.
- Akkordfordítások meghallgatása, éneklése.
- Blues–akkordsorok éneklése.

Zenei olvasás fejlesztése

- Egyszerűbb szving–gyakorlatok lapról olvasása.
- Négyzólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- A tanult harmóniak és skálák írása.
- Sztenderd–témák lejegyzése basszussal.

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Improvizációs gyakorlatok egy adott 4 ütemes harmóniasorra, hangzókkal énekelve.
- Felelgetős ritmusimprovizáció.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata

Mark Levine: Jazz Theory

Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága

John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.

Jerry Coker: Improvising Jazz

Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A III. évfolyam tananyagában szereplő jazzelméleti alapfogalmak alapos ismerete. A fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A tanult jazzakkordok ismerete, írásban való szerkesztése.

A jazz–ritmika alapvető jelenségeinek ismerete.

Differenciáltabb ritmikai gyakorlatok.

Egyszerűbb jazz–sztenderdek felvételről.

A jazz akkordfordítási technikájának alapjai.

A tercépítkezésű négyeshangzat–készlet és fordításai.

Új skálák

Mintegy 5–6 sztenderd–téma, azok funkciói, funkciójelző hangjai. Dallam és ritmus leírása, lapról olvasása a zenei anyagnak megfelelően.

A tanuló biztosan ismerje fel a periódusokat és formai szerkezeteket.

Ismerje fel a jazz alap–akkordállományát, a hármas– és négyeshangzat–készletet, a klasszikus fordításokat, az összes tanult skálát.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Improvizáljon hangzókkal énekelve adott blues–harmóniasorra.
- Leírni nyolc–tízszeri hallás után, egy 12 ütemes témát.
- Egyszerűbb harmonizációjú sztenderd horizontálása.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- A nóna, undecima és tredécima akkordok rendszerezése a diatonikus hangrendszerben.
- Törzsakkordok és harmonikus felépítmény.
- Az akkordok színező hangjai: diatonikus akkordok alterált színező hangjai; alterált akkordok színező hangjai.
- Az akkordok felrakási lehetőségei: tág fekvés.
- Bizonyos akkordhangok kihagyása, mások duplázása (eltérő regiszterben), idegen hangok beépülése az akkordba: a jazz akkordfordítási technikája.
- Az akkordkötési elvek érvényesülése a jazz gyakorlatában.
- A modern blokkakkord–szerkesztés elvei.
- A nem tercépítkezésű harmóniak és szerkezeti lehetőségek bevezetése: kvart- és szekundmodellek, szerkezetileg összetett hangzatok.
- Az improvizációs skálaállomány kiterjesztése: distancia–skálák, speciális skálamodellek (1–2, 1–3, 1–4, 1–5), tengelyelvű skálák, különböző típusú diatonikus skálaszelvények kombinációi.
- Bonyolultabb harmonizációjú sztenderdek horizontálása.
- A moll horizontáció problémái: a különböző moll jellegű improvizációs skálák alkalmazása a gyakorlatban.
- Modern kompozíciók formai elemzése.
- Egyszerűbb arrangement–ok elemzése.
- Aszimmetrikus hangsúlyok, átkötött hangok, szinkópák.
- Poliritmika: bonyolultabb ritmusképletek és újabb lüktetésérték (8/8) bevezetése.
- Bonyolultabb metrumok, aszimmetrikus struktúrák, polimetria a jazzben.
- A transzkripció jelentősége.
- Az elemzés főbb szempontjai: ritmus, melodika, harmóniai készlet, tonalitás, modulatorikus folyamatok, improvizációs skálarendszer, frazírozás, a ritmus–szekcióval való összhang stb.

A formaérzék fejlesztése

- Speciális formák elemzése és formai vázak szerkesztése.

A ritmusérzék fejlesztése

- Többszólamú, szólamonként eltérő ritmusú motívumok ritmusának leírása. Memóriafejlesztő ritmusképletek, visszhangjáték.

Hallás fejlesztése

- A teljes négyeshangzat–készlet éneklése, írása.
- A leggyakoribb alterált akkordok felismerése, éneklése, írása.
- Skálák éneklése és írása hallás után.
- Akkordfordítások meghallgatása, éneklése négy szólamban.
- Distancia–skálák és speciális skálamodellek meghallása, éneklése.
- Moll blues–akkordsorok éneklése négy szólamban.

Zenei olvasás fejlesztése

- Nehezebb szving–gyakorlatok lapról olvasása.
- Négyzólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- A tanult harmóniak és skálák írása.
- Sztenderd–témák lejegyzése, funkciójelző basszussal.

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Improvizációs gyakorlatok egy adott, legalább 12 ütemes harmóniasorra, hangzókkal énekelve.
- Témakomponálás egy adott harmóniasorra. (Közös értékelés.)
- Ritmuskomponálás több szólamban.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata
Mark Levine: Jazz Theory
Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága
John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.
Jerry Coker: Improvising Jazz
Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A III. és IV. évfolyam tananyagában szereplő jazzelméleti alapfogalmak alapos ismerete. A fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.
A jazz teljes akkordállományának ismerete, írásban való szerkesztése.
A fontosabb alterációs lehetőségek ismerete.
A jazzritmika alapvető jelenségeinek ismerete.
A teljes négyeshangzat–készlet.
Jazz–szextakkordok, összetett akkordok, ezek fordításai.
A jazz gyakorlatában sűrűn előforduló alterációk és alterált hangzatok.
Új skálák és skálamodellek.
1–2 saját kompozíció; blues és sztenderd jellegű téma adott harmóniasorra.
Mintegy 8–10 sztenderd téma, azok funkciói, funkciójelző hangjai.
Dallam és ritmus komponálása, leírása, lapról olvasása a zenei anyagnak megfelelően.
A tanuló improvizáljon hangzókkal énekelve adott moll blues–harmóniasorra. Tudjon leírni nyolc–tízszeri hallás után hangnemi kitéréses, legalább 12 ütemes témákat.
Ismerje fel a jazz alap–akkordállományát, a hármas– és négyeshangzat–készletet, a klasszikus fordításokat, az összes tanult skálát

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy bonyolultabb harmonizációjú sztenderd vagy modern jazzkompozíció önálló elemzése, horizontálása.
- Egy–két, vizsgára készített transzkripció önálló elemzése; a transzkripciót a tanuló készítse.
- Az alap–akkordállomány hallás utáni felismerése.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

„A” tagozaton

A tanuló ismerje

- a jazzelmélet anyagában szereplő valamennyi alapfogalmat;
  - a jazz teljes akkordállományát;
  - a legfontosabb alterációs lehetőségeket;
  - a különböző improvizációs skálákat, skálamodelleket;
  - a tananyag fontosabb improvizációs, stílus– és ritmikai gyakorlatait;
- Legyen képes egy bonyolultabb harmonizációjú jazz–sztenderd vagy modern jazz kompozíció önálló elemzésére; ismerjen néhány dúr és moll blues-t.

„B” tagozaton

Az „A” tagozat követelményein felül a tanult ismeretek magasabb szintű alkalmazása (technika és előadásmód), és a végzett anyag mennyiségének növelése (repertoár) az elvárás. A tanuló legyen alkalmas szakirányú tanulmányok folytatására.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga írásbeli, és/vagy szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga feladatait az iskola választhatja ki illetve a helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.

A vizsga tantárgyai és időtartama

jazz–elmélet kötelező tantárgy

„A” tagozaton minimum 45 perc;

„B” tagozaton minimum 45 perc.

A vizsga tartalma

Az írásbeli vizsga

„A” tagozat

- Teszt, ami 10–15 egyszerű, általános zenei, jazz–zenei kifejezésekkel kapcsolatos kérdést tartalmaz.
- Hármashangzatok és fordításuk felismerése.
- A jazzben gyakran használt modális skálák felismerése négyszeri lejátszás alapján.
- A jazz nemzetközi akkordjelzési gyakorlatának megfelelően megadott 10 különböző jazzakkord szűkfekvéses kibontása az ötvonalas rendszerben.
- 4 ütemes, tonális, közepes nehézségű, megadott kezdőhangú dallam leírása hallás után, nyolcszori eljátszás alapján, előre meg kell adni a kulcsot, az előjegyzést, a metrumot és a kezdőhangot.
- 4 ütemes, közepes nehézségű jazzes ritmus leírása hallás után, nyolcszori eljátszás alapján.

„B” tagozat

- Teszt, ami 10–15 egyszerű, általános zenei, jazz–zenei kifejezésekkel és alapvető, jazztörténeti ismeretekkel kapcsolatos kérdést tartalmaz.
- Hármashangzatok és fordításuk, alaphelyzetű négyeshangzatok felismerése, hallás utáni leírása violinkulcsban, megadott basszushangra.
- A jazzben gyakran használt modális skálák felismerése négyszeri lejátszás alapján.
- A jazz nemzetközi akkordjelzési gyakorlatának megfelelően megadott 10 különböző jazzakkord szűkfekvéses kibontása az ötvonalas rendszerben.
- 4 ütemes, egyszerűen moduláló, közepes nehézségű dallam leírása hallás után, nyolcszori eljátszás alapján, előre meg kell adni a kulcsot, az előjegyzést, a metrumot és a kezdőhangot
- 4 ütemes, közepes nehézségű jazzes ritmus leírása hallás után, nyolcszori eljátszás alapján.

A szóbeli vizsga

„A” tagozat

- 10–15 egyszerű, általános zenei, jazz–zenei kifejezésekkel, fogalmakkal kapcsolatos kérdés
- Oktávon belüli hangköz felismerése négyszeri eljátszás alapján.
- Hármashangzatok és fordításuk felismerése.
- A jazzben gyakran használt modális skálák felismerése négyszeri lejátszás alapján.
- A jazzben használatos négyeshangzatok hangstruktúráinak kibontása.
- 4 ütemes, közepes nehézségű jazzes ritmus visszatapsolása nyolcszori eljátszás alapján.

„B” tagozat

- 10–15 egyszerű, általános zenei, jazz–zenei kifejezésekkel, fogalmakkal és alapvető jazztörténeti ismeretekkel kapcsolatos kérdést tartalmaz.
- Oktávon belüli hangköz felismerése négyszeri eljátszás alapján.
- Hármashangzatok és fordításuk, alaphelyzetű négyeshangzatok felismerése.
- A jazzben gyakran használt modális skálák felismerése négyszeri lejátszás alapján.
- A jazzben használatos összetett akkordok (ötös és hatoshangzatok) hangstruktúráinak kibontása.
- 4 ütemes, közepes nehézségű jazzes ritmus visszatapsolása nyolcszori eljátszás alapján.

Az írásbeli vizsga értékelése

- teszt: a kérdésekre adott rövid, lényegi, a megértésre utaló egyszerű válasz; fogalmazásmód, helyesírás;
- fogalmazás (műelemzés): információtartalom, a műről, illetve a szerzőről és a korról szóló információk megfelelő aránya, felhasznált irodalom színvonala, mennyisége, eredetiség, objektív és szubjektív tartalom megfelelő aránya, felépítés, fogalmazás, helyesírás,
- dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottairási készség, külalak.

A szóbeli vizsga értékelése

- általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
- zenei történeti tájékozottság,
- stílusismeret,
- formai ismeretek,
- tájékozódás a zenei műfajok között.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Rendszeresen hangolt zongora vagy elektromos zongora.

Metronom.

CD lejátszó, lemezjátszó készülék, egy ötvonalas tábla.

A közös elemzésekhez, horizontáláshoz és transzkripcióhoz a jazzirodalom tanításánál használt lemez- és kazettatár- és CD-tár.